

آیا دیر ازدواج کردن گناه نیست؟ / ویژگیهای همسر خوب

باید به گونه ای همسر انتخاب کرد که با یکدیگر همشأن و متناسب و به اصطلاح گفّو باشند و به زبان ساده تر با یکدیگر جور درآیند اگر این شرط تأمین شود و این هماهنگی و تناسب تحقیق یابد، مشکلات قابل حل است.

باید به گونه ای همسر انتخاب کرد که با یکدیگر همشأن و متناسب و به اصطلاح گفّو باشند و به زبان ساده تر با یکدیگر جور درآیند اگر این شرط تأمین شود و این هماهنگی و تناسب تحقیق یابد، مشکلات قابل حل است.

به گزارش خبرنگار مهر، گروه دین و اندیشه خبرگزاری مهر برخی از پرتعدادترین سؤالاتی که توسط مردم از مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی پرسیده می شود را برای آگاهی مخاطبان ارائه می کند که امیدواریم مورد توجه قرار گیرد.

جوانی که نمی‌تواند ازدواج کند، چگونه خود را از خطرات دور سازد؟ آیا دیر ازدواج کردن گناه نیست؟

مطمئنأً گزینه جنسی از نیرومندترین غرایز در وجود انسان است که خداوند آن را در وجود وی قرار داده و اهداف و مصالح خاصی نیز بر آن مترتب است. به خاطر وجود همین گزینه نیرومند است که انسان گرایش به جنس مخالف می یابد و با همه مشکلاتی که وجود دارد یا تصور می شود، به ازدواج روی می آورند و حاضرند بسیاری از سختی ها و مشکلات را به خاطر آن تحمل کنند یا برخورد هموار نمایند و از بسیاری از خواسته های خود یا خودخواهی ها بکاهند. در توضیح المسائل آمده: اگر کسی به جهت زن نداشتن به گناه می افتد، بر او واجب است ازدواج کند.

در بسیاری مواقع عدم امکان ازدواج، مشکل بودن آن از طرف خودمان است، یعنی دختران یا پسرانی که می خواهند ازدواج کنند، سخت گیری های بی موردی دارند که با توجه به اهمیت این مسئله باید تعدیل شده و آرزوها و خواسته ها را کمتر نمایند. بعضی از مشکلات مربوط به فرهنگ جامعه است یا از طرف پدر و مادر و خواسته های غیر منطقی که دارند، تحمیل می شود و یا به نوعی در ذهن اشخاص القا می شود که رفع این مسائل نیز نیاز به تلاش جوانان دارد تا زمینه های مناسب و مساعد را آماده سازند.

در هر حال جوانان هستند که باید برای خود چاره ای بیندیشند که آیا خویش را تسلیم گناه با همه عواقب و دور شدن از رحمت الهی کنند، یا این که زمینه و شرایط ازدواج را فراهم آورند یا اگر در مدتی که این زمینه فراهم نیست، عفت و پاکدامنی را پیشه سازند، در عین حال که به فکر ایجاد زمینه و آمادگی هستند. پیامبر اسلام فرمود: "از گروه جوانان، هر يك از شما که قدرت ازدواج دارد، حتماً اقدام کند، زیرا بهترین وسیله است که چشم را از نگاه های آلوده و عورت را از بی عفتی محافظت می کند". (۱)

در عین حال قرآن مجید راه مقابله با طغیان گزینه جنسی را در صورت فراهم نبودن زمینه ازدواج، عفت پیشگی و یا خویشتن داری در امور جنسی می داند و می فرماید: "آن ها که وسیله ازدواج ندارند، باید عفت پیشه کنند تا خداوند آنان را به فضلش بی نیاز کند". (۲) البته این امر، نیاز به مقاومت دارد که در روایات به عنوان جهاد اکبر مطرح شده است.

تسهیل کنترل گزینه جنسی در گرو اموری است:

۱- طرد افکار شیطانی: مشکل ترین مرحله رویارویی با انحراف جنسی، سالم سازی اندیشه و پرهیز از افکار شهوی است. امام علی(ع) می فرماید: "کسی که در اطراف گناه بسیار بیندیشد، سرانجام به آن کشیده خواهد شد". (۳)

۲- پر کردن اوقات فراغت با مطالعه، تفریح، مسافرت و غیره.

۳- کنترل چشم: نگاه راهبر دل و دام شیطان و بذر شهوت است. برای مهار گزینه جنسی باید از دیدن آن چه که میل جنسی را تحریک می کند خودداری کرد. امام علی(ع) می فرماید: "بهترین عامل رو گردانی از شهوات، فروبستن چشم ها است". (۴)

۴- عدم آمیختگی زن و مرد: همنشینی زن و مرد و همسخن شدن و خلوت کردن با یکدیگر زمینه لغزش را فراهم می کند.

۵- کم خوری: یکی دیگر از راه های کنترل گزینه جنسی، دوری از پرخوری است. از این رو در روایات اسلامی از روزه داری به

عنوان عامل تعدیل غریزه جنسی یاد شده است.

پیامبر اکرم(ص) می فرماید: "ای جوانان، هر يك از شما قدرت ازدواج دارد، ازدواج کند و اگر قدرت ندارد روزه بگیرد، زیرا روزه گرفتن برای کنترل شهوت مفید است". (۵)

۶- یکی از راه های آرام کردن طوفان غریزه جنسی در انسان، ورزش و فعالیت بدنی است، زیرا ورزش مقدار فراوانی از انرژی های بدنی و فکری انسان را به خود اختصاص می دهد و از مسایل دیگر کم می کند.

۷- آخرت گرایی: توجه به پاداش اخروی درباره کسانی که دامن خود را از گناه پاک داشته اند. امام علی(ع) می فرماید: "کسی که به بهشت علاقه دارد، خواهش های نفس و شهوات را فراموش کند". (۶)

۸- یاد مرگ: رسول خدا(ص) اصحاب خود را درباره مرگ بسیار سفارش می کرد و می فرمود: "زیاد مرگ را یاد کنید، زیرا یاد مرگ شکننده لذات نفسانی و مانع میان تو و شهوات است". (۷)

علاوه بر آنچه گفته شد باید این امور را رعایت کند:

۱- خود را از محیطها و موقعیتهای تحریک آمیز دور نگه دارد و از خلوت گزینی اجتناب ورزد؛

۲- از پوشیدن لباسهای تنگ و چسبند خودداری ورزیده و از تماس و لمس نمودن اعضای بدن خود یادگیران شدیداً دوری گزیند؛

۳- از نگاه به نامحرم و چشم چرانی خودداری ورزد؛

۴- تخیلات و تفکرات خود را کنترل کند و بداند هر آن چه به ذهن و اندیشه اش می گذرد، خداوند به آن آگاه است و در این زمینه مسئولیت دارد و باید تنها به عقل و قوانین شرعی که تأیید می کنند بیندیشد تا رستگار شود زیرا تخیلات و تصوّر درباره مسایل جنسی و شهوت آلود منجر به تحریک های مداوم گردیده و نیروی حیات را از بین برده و انسان را از مسائل حقیقی و واقعی زندگی باز می دارد؛

۵- با توجه به اینکه دوران جوانی، دوران پر شور و حساس عمر به حساب می آید، شایسته است که جوان با برنامه ریزی دقیق برای اوقات شبانه روزی به یاری کار و تلاش مداوم در زمینه های تحصیلی و علمی و مطالعاتی و کارهای ذوقی و تفریحی حداقل زمان لازم را به خوابیدن اختصاص دهد و زمانی به بستر رود که خواب بر او مستولی شده و زود به خواب رود؛

۶- با اشتغال به مطالعه کتب سودمند و مراجعه به کتابخانه ها در اوقات فراغت، زمینه موفقیت تحصیلی آینده خود را فراهم سازد؛

۷- در تیم ها و گروه های ورزشی شرکت فعال داشته باشد و نیز در فعالیت های تربیتی، فرهنگی و مذهبی شرکت کنید؛ زیرا این اشتغالات در افزایش ایمان و توفیق در ترک معاصی به وی کمک می کند.

فعالیت های سالم و جهت دار سودمند، مقدار فراوانی از انرژی های جوان را به خود اختصاص می دهد و از تحریک های جنسی و شهوت انگیز جلوگیری می نماید، چرا که مبتلایان به این عادت زشت، بیشتر میل به گوشه گیری دارند. شرکت در فعالیت های تربیتی و اجتماعی و گروه های قرآن در مساجد و کتاب خانه ها و تماس با افراد مؤمن و پاک در تقویت روحیه و ایمان این گونه جوانان بسیار مؤثر است؛

۸- رفت و آمد با دوستان خوب و مؤمن، نماز اول وقت، نماز با جماعت، پرهیز از دوستان و رفقای بی بند و بار و منحرف؛

۹- قبل از خوابیدن وضو بگیرد و سوره های قل اعوذ و آیه الکرسی را بخواند؛

۱۰- اگر می تواند هفته ای یک یا دو روز را روزه بگیرد؛

۱۱- در برنامه غذایی خود دقت کند و از مداومت در مصرف بعضی از خوردنی های محرک و مقوی شهوت برانگیز خودداری کند؛

۱۲- تمایل ها و افکار خود را از توجه به خویشتن به سوی ازدواج و زندگی آینده معطوف سازد و بداند که دیر یا زود ازدواج می کند و باید آمادگی کامل داشته باشد؛

۱۳- همواره با ذکر و یاد خدا انس و الفت داشته باشد. خداوند در آیه ۲۸ سوره رعد می فرماید: آگاه باشید که تنها با یاد خدا قلب ها آرامش می یابد و هر کس از یاد خدا فاصله بگیرد زندگانی بر او سخت و دشوار خواهد شد. (۸)

پی نوشت ها:

۱. مکارم الاخلاق، ص ۱۰۰.

۲. نور (۲۴) آیه ۳۳.

۳. غررالحکم، ج ۵، ص ۳۲۱.

۴. همان، ج ۶، ص ۱۶۴.

۵. بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۰.

انتخاب يك شوهر چه شرايطي دارد؟

چون موقع ازدواج نزديك مي شود، بايد معيار انتخاب همسر را بدانيم تا آگاهانه و صحيح باشد. خلاصه اين بحث به اين منتهي خواهد شد كه بايد به گونه اي همسر انتخاب كرد كه با يكديگر (همشأن) و (متناسب) و به اصطلاح (گفُو) باشند و به زبان ساده تر (با يكديگر جور درآيند). اگر اين شرط تأمين شود و اين هماهنگي و تناسب تحقيق يابد، امور و مشكلات قابل حل است.

به جرأت مي توان گفت بيشترين مشكلاتي كه در زندگي خانوادگي به وجود مي آيد، به خاطر اين است كه دختر و پسر به خطا رفته و همسر متناسب خود را انتخاب نكرده اند. چه بسيار همسراني كه به خاطر (هم سنخ نبودن) و (عدم تناسب) به تباهي و بدبختي كشيده شده اند. بسياري از مشكلات و اختلافاتي كه در زندگي مشترك به وجود مي آيد، ريشه در انتخاب غلط همسر دارد.

جواني چه پسر و چه دختر بايد فكر كند و نگويد: "فعلاً ازدواج مي كنيم. اگر در آينده نتوانستيم باهم زندگي كنيم، با طلاق از هم جدا مي شويم"، بلكه فكر كند: "من مي خواهم همسري برگزينم كه يك عمر در کنار او سعادت مندانه زندگي كنم".

نكته بسيار مهم در ازدواج، (دقت) در انتخاب و (سهولت) در ازداج بايد باشد. حال به معيارها و ملاك ها و خصوصياتي كه در انتخاب همسر بايد مورد دقت قرار گيرد و روي آنها بايد حساس بود، توجه مي كنيم:

۱- تدبیر و دینداری به معنای واقعی: این مسئله یکی از ارکان مهم در انتخاب همسر است.

پاي بندي كامل به اسلام و آن را با جان و دل پذيرفتن و به آن عمل كردن، از جمله شرايط مهم دو جوان است كه مي خواهند ازدواج كنند. اگر يكي ديندار و ديگري بي دين يا بي توجه به مسائل ديني باشد، زندگي آن دو مقرون باخوشبختي نخواهد بود. انسان ديندار هرگز نمي تواند با همسر بي دين كنار بيايد، چون نقص بي ديني و لا ابالي گري هرگز قابل عفو و اغماض نيست.

در دستورهائي اسلامي به اين مسئله بسيار توجه شده است. پيامبر اكرم (ص) فرمود: "عليك بذات الدين؛ (۱) بر تو باد كه همسر ديندار بگيري".

باز در مورد ديگري فرمود: "هر كس با زني به خاطر ثروتش ازدواج كند، خداوند او را به حال خودش رها مي كند و كسي كه به خاطر زيباييش با او ازدواج كند، در او امور ناخوشايند خواهد ديد و كسي كه به خاطر دين و ايمانش با او ازدواج كند، خداوند همه آن امتيازات را برايش فراهم خواهد كرد." (۲)

۲- اخلاق نیکو نیز از ویژگی‌هایی است که باید در انتخاب همسر به آن توجه خاص کرد. البته منظور از اخلاق نیکو تنها خنده رویی و خوش خلقی نیست، بلکه صفات و اخلاق پسندیده در نظر عقل و شرع می‌باشد.

پیامبر(ص) در این مورد فرمود: "اذا جاءكم من ترضون خلقه و دینه فزوجوه و ان لا تفعلوا تکن فتنه فی الارض و فساد کبیر؛ (۳) با کسی که اخلاق و دینش مورد پسند باشد، ازدواج کنید و اگر چنین نکنید، فتنه و فساد بزرگی در زمین به وجود خواهد آمد."

حسین بن بشار طی نامه ای به امام رضا(ع) نوشت: خواستگاری برای دخترم آمده که بد اخلاق است.

آیا دخترم را به او بدهم؟ امام (ع) در جوابش نوشت: اگر بد اخلاق است، دخترت را به او نده. (۴)

نمونه های اخلاق خوب، خوش زبانی و خوش خلقی و حق پذیری و لجاجت نکردن و تواضع و راستگویی و وقار و سنگینی و بردباری و صبر و حُسن ظنّ و با محبت و با عاطفه بودن و مؤدب بودن و وفاداری و قناعت و از این قبیل صفات است.

۳- شرافت خانوادگی: در ازدواج نه تنها می‌خواهند دو نفر (پسر و دختر) با هم زندگی می‌کنند، بلکه در حقیقت دو خانواده با هم ارتباط پیدامی‌کنند. این نکته بسیار مهمی است که در روایات بدان تصریح شده است.

پیامبر(ص) فرمود: "تزوّجوا فی الحجر الصالح فانّ العرق دسّاس؛ (۵) در دامن و خانواده شایسته، ازدواج کنید، زیرا نطفه (ژن‌ها) تأثیر می‌گذارند."

۴- عقل از شرایط اساسی طرفین در ازدواج است. عقل همانند نورافکنی است که جاده زندگی را روشن می‌کند و شیب و فرازها را مشخص می‌کند تا انسان در برابر آنها تصمیم مناسبی بگیرد.

زن و شوهر، برای اداره صحیح و تربیت فرزندان شایسته باید به نیروی عقل و فهم مجهّز باشند. در این جا عقل به معنای زیرکی و توانایی اداره خانواده است. زوجی را که انتخاب می‌کنید، باید فرد باهوش و زیرک و عاقل و خوش فهم باشد.

۵- سلامتی جسمی و روحی. بعضی از بیماری‌های جسمی و روانی غیر قابل درمان که تحمل آن برای همسر سخت است.

توجه نکردن به این مسئله ممکن است لطمه‌های سنگینی به زندگی بزند.

۶- زیبایی یکی از امتیازاتی است که در شیرینی ازدواج و سعادت زندگی زناشویی تأثیر بسزایی دارد. زیبایی یک معیار و اندازه معین و استاندارد ندارد که بشود افراد را با آن سنجید، بلکه به سلیقه افراد بستگی دارد؛ حتی ممکن است فردی در نظر کسی زیبا باشد و در نظر دیگری زشت. اگر انسانی قیافه ظاهری و اندام همسرش را نپسندد و او را دوست نداشته باشد، ممکن است به طور ناخواسته به او ستم و جفا کند و از او بهانه و ایراد بگیرد و زندگی را براو تلخ نماید. زیبایی همسر در حفظ و تقویت عفت و ایمان همسرش تأثیر دارد.

پیامبر اکرم (ص) فرمود: هنگامی که می‌خواهید ازدواج کنید، همان گونه که در زیبایی صورت تحقیق می‌کنید، از زیبایی موی او نیز تحقیق کنید. همین طور آراستگی و زیبایی مرد بر عفت زن می‌افزاید.

۷- همتایی و سنخیت و تناسب در زوجین که به آن (کفو) می‌گویند و بیشتر به آن پرداختیم. تناسب بین زوجین در تمامی جوانب هر چه بیشتر باشد، زندگی بین آن دو زیباتر و سالم تر خواهد بود.

تناسب در علم و سواد و شرافت خانوادگی و دین و ایمان اخلاق و فرهنگ اجتماعی، هر چه اختلاف و ناهماهنگی کمتر باشد و تناسب و کفایت بیشتر باشد، موفقیت در زندگی بیشتر است.

تذکر: وجود همه شرایط در یک فرد شاید بسیار نادر و کم باشد. گرچه در انتخاب همسر مراعات جوانب مذکور خوب و لازم است، اما شاید دقت و وسوسه زیاد در این مسائل گاهی به صلاح نباشد. بنابراین با تحقیق و دقت در موارد مذکور اگر خواستگاری به سراغ شما آمد، هر چه زودتر ازدواج کنید که دیر شدن در این امر و دقت و وسوسه زیاد، عواقب ناخوشایندی دارد.

پی‌نوشت‌ها:

۱. وسائل الشیعه، ج ۱۴ ص ۳۰.

۲. همان، ص ۵۱.

۳. همان، ص ۵۱.

۴. بحارالانوار، ج ۱۰۰ ص ۲۳۵.

۵. علی اکبر مظاهری، جوانان، و انتخاب همسر، ص ۱۱۵ به نقل از مکارم الاخلاق.

*چرا ازدواج در اسلام به رغم شهوی بودن مقدس می‌باشد؟

اولاً: باید بدانیم که خداوند در دنیا نعمت‌هایی برای انسان‌ها قرار داده و آنها را برای انسان‌ها پاکیزه و حلال قرار داده تا استفاده نمایند. خداوند هر آنچه را که موجب لذت انسان می‌شود، منع نکرده و انسان را از آن بازداشتنه است. همان گونه که در قرآن فرموده است: "قل من حرم زینة الله التي اخرج لعباده والطيبات من الرزق... ق. " (۱) بگو (ای پیامبر) چه کسی زیبایی‌ها و (لذت‌های دنیا) را که خداوند برای بندگان خود قرار داده و روزی پاک و طیب را حرام کرده است. بگو آن برای کسانی است که مومن هستند.

پس اولاً نباید نسبت به هر چیزی که موجب لذت انسان می‌شود، دیدگاه منفی داشت، همان گونه که خوردن موجب لذت انسان می‌شود (شهوت شکم)، اما برای حفظ و سلامتی انسان حتی گاهی واجب و لازم می‌شود.

ثانیاً: اگر اسلام به ازدواج اهمیت قائل شده است به خاطر جنبه شهوی آن نیست، بلکه به دلیل نتایج ارزش مندی است که در پرتو آن به دست می‌آید.

ازدواج تنها برای ارضای غریزه جنسی نیست بلکه علاوه بر آن، جنبه معنوی و سلامت روحی و روانی نیز دارد. ازدواج برای تولید انسان‌های پاک و بقای نوع، اتخاذ انیس و مونس و شریک و مشاور در زندگی است. ازدواج برای تکمیل معنویت و یاری برای رسیدن به اهداف عالی است. ازدواج برای تحکیم پیوند‌ها و پیمان‌های اجتماعی است که این جهت‌ها باید مورد توجه قرار گیرد، هر چند ارضای غریزه جنسی نیز اگر به انگیزه الهی انجام گیرد، ثواب اخروی دارد و باعث می‌شود که مرد و زن به گناه نیفتند و یا بر اثر فشار غریزه جنسی گرفتار عقده و ناراحتی روحی نشوند.

از نظر اسلام اهداف اساسی ازدواج عبارتند از:

۱ - رسیدن به آرامش:

در نظام الهی و فرهنگ قرآنی، هدف اصلی از ازدواج رسیدن به آرامش روان و آسایش خاطر، پیمودن طریق رشد، دستیابی به کمال انسانی و نزدیکی به ذات حق است.

تردیدی نیست که از تنهایی به درآمدن، همسر و همراه شدن، خانواده مستقل تشکیل دادن، ارضای کشش‌های نفسانی و غرایز طبیعی و فرزند آوری از نتایج قهری ازدواج، نیز از مهم‌ترین عوامل مؤثر در آرامش روان، آسایش فکر و جان و احساس رضامندی درونی است. (۲)

قرآن کریم در معرفی فلسفه ازدواج می‌فرماید: "و یکی (دیگر) از نشانه‌های خدا این است که از جنس خودتان همسرانی برای شما آفرید تا در کنار آن‌ها آرامش پیدا کنید" (۳) خداوند در این آیه و آیه ۱۸۹ اعراف، ضمن آن که حقیقت زن و مرد را یک گوهر دانسته و هیچ امتیازی از لحاظ مبدأ آفرینش بین آن‌ها قایل نشده، آرامش خاطر و روان را هدف ازدواج و زن را محور آرامش معرفی کرده است.

۲ - بقای نسل:

یکی از اهداف جانبی ازدواج، فرزند آوری و بقای نسل است.

امام سجاد(ع) وجود فرزند را از سعادت هاي انسان مي داند(۴). امام صادق(ع) يکي از معيارهاي مهم در انتخاب همسر را توان زاييدن فرزند معرفي مي کند(۵).

۳ - پاسخ به غريزه خدا دادي:

ازدواج پاسخي است خداپسندانه به خواسته غريزي انسان؛ زيرا خداوند در وجود انسان غريزه جنسي را قرار داده است.

۴ - حفظ عفت:

از هدف مهم ازدواج، حفظ پاکدامني زنان و مردان و جلوگیری از لغزشهاي گوناگون است، زيرا ازدواج تنها راه ارضاي طبيعي تمايل جنسي است، از اين رو پیامبر(ص) فرمود: "هر کس ازدواج کند، نيمي از دينش را حفظ کرده، پس بايد در نيم ديگر از خدا بترسد"(۶)

از دیدگاه اسلام ترك ازدواج و مجرد زيستن نه تنها فضيلتي محسوب نمي شود بلکه به عنوان يك نقيصه و منشا از دست دادن برکات و آثار فراوان معنوي نيز شناخته شده است.

امام صادق(ع) مي فرمايد: " مردی نزد پدرم آمد. پدرم از او پرسيد: آیا زن داري؟ عرض کرد: ندارم. فرمود: دوست ندارم دنيا و آن چه در دنيا است مال من باشد، ولي شبي را بدون همسر به روز آورم. دو رکعت نماز مرد زن دار بهتر از نماز شب و روز مرد عزب است. آنگاه پدرم هفت دينار به او داد و فرمود: با اين پول ازدواج کن "(۷)

در روايتي ديگر آمده است: زني خدمت حضرت باقر(ع) رسيد و عرض کرد که ميل و رغبتم را براي ازدواج از دست داده ام! حضرت فرمود: چرا؟ عرض کرد: مي خواهم از اين جهت کسب فضيلت کنم. حضرت فرمود: از اين قصد برگرد. اگر در ازدواج نکردن فضيلت بود، حضرت فاطمه (ع) از تو سزاوار تر بود. (۸) اسلام به شدت از مجرد زيستن نکوهش مي کند. رسول اکرم(ص) مي فرمايد: "خوبان امت من همسر داران و بدان آن عزب ها و بي همسرانند"(۹)

حضرت وقتي شنيد يکي از يارانش زن و زندگي را رها کرده، خشمگين شد و فرمود: "خداوند مرا براي رهبانيت نفرستاده بلکه مرا با ديني معتدل و آسان برانگيخته است. من روزه مي گيرم، نماز مي خوانم و با زنان آميزش دارم. هر کس دين فطري مرا دوست دارد، بايد به سنت و روش من عمل کند و ازدواج از سنت هاي من است"(۱۰)

پي نوشت ها:

۱. اعراف (۷) آيه ۳۲

۲. غلامعلي افروز، همسران برتر تا ص ۲۴.

۳. روم (۳۰) آيه ۲۱.

۴. وسائل الشيعه، ج ۱۵. ص ۹۶.

۵. همان، ج ۱۴، ص ۳۳.

۶. سفينه البحار، ج ۱، ص ۵۶۱.

۷. بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۱۷.

۸. سفينه البحار، ج ۱، ص ۵۶۱.

۹. بحارالانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۲۱.

۱۰. وسائل الشيعه، ج ۱۴، ص ۷۴.